

Biện pháp kích thích hứng thú sử dụng đồ dùng gia đình cho trẻ 3-4 tuổi trong hoạt động vui chơi

Đoàn Thị Huyền*, Phạm Thị Kiều Anh*

*Trường cao đẳng Yên Bái

Received: 28/7/2024; Accepted: 8/8/2024; Published: 18/8/2024

Abstract: Interest plays a crucial role in human life. According to psychologists, interest and perception are closely related. In order for cognitive processes to be effective, there must be a level of interest in the subject. On the other hand, play activities have advantages in stimulating children's interest in using household items. When children have symbols and know how to use objects, it creates favorable conditions for them to role-play and act in accordance with the roles they take on in simulating daily adult activities. The article proposes measures to stimulate interest in using household items for 3-4 year old children during play activities.

Keywords: Activities, play, interest, items, household, children.

1. Đặt vấn đề

Hoạt động nhận thức là hoạt động tinh thần nên yếu tố thần kinh và sự tập trung của não bộ là rất quan trọng. Ngay từ khi còn nhỏ, trẻ đã thích thú cho các vật nhỏ vào miệng nhằm tìm hiểu thuộc tính của đồ vật xung quanh. Dần dần trẻ tích cực sử dụng đôi mắt, tay, tai để khám phá thế giới xung quanh. Sang tuổi MG, tính ham hiểu biết và sự hứng thú của trẻ ngày càng tăng lên do trẻ đã dần tích lũy kiến thức, kinh nghiệm và vận động đã tốt hơn. Trẻ MG bé chỉ tập trung chú ý vào một đối tượng nào đó khi sự thích thú chưa tiêu tan nhưng khi xuất hiện đối tượng khác mới lạ thì lập tức hứng thú của trẻ sẽ chuyển sang đối tượng đó.

Những đồ dùng gia đình (ĐDGD) là những vật do con người tạo ra để dùng trong sinh hoạt và hoạt động hàng ngày, gồm: đồ dùng trong ăn uống, đồ dùng để vệ sinh cá nhân, đồ dùng để mặc, đồ dùng điện tử điện lạnh. Việc tìm hiểu, khám phá ĐDGD sẽ giúp trẻ nắm được tên gọi, đặc điểm và cách sử dụng chúng đối với chức năng theo phương thức Người. Muốn vậy những đồ dùng sinh hoạt phải gây được hứng thú cho trẻ mong muốn tìm hiểu, khám phá, sử dụng chúng.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Kích thích hứng thú (KTHT) sử dụng đồ dùng gia đình (SDĐDGD) cho trẻ MG 3-4 tuổi trong HĐVC

2.1.1. Những vấn đề chung về hứng thú của trẻ 3-4 tuổi

Hứng thú là thái độ đặc biệt của cá nhân đối với các sự vật, hiện tượng tồn tại trong thế giới xung

quanh khi chúng tác động, gây hấp dẫn với chúng và buộc trẻ phải hành động tích cực nhằm thỏa mãn nhu cầu, đem lại sự khoái cảm, mang ý nghĩa với cuộc sống thực của trẻ trong quá trình hoạt động.

Đối với trẻ 3-4 tuổi, hứng thú nảy sinh từ sự đa dạng, hấp dẫn của môi trường xung quanh trẻ do phạm vi tiếp xúc rộng hơn và nhu cầu ham hiểu biết, nhận thức của trẻ.

Những biểu hiện về hứng thú của trẻ 3- 4 tuổi trong hoạt động như sau:

- Những dấu hiệu biểu lộ cảm xúc của trẻ:
 - + Sắc thái, nét mặt: trẻ có vẻ mặt hớn hờ, hào hứng, cười, ánh mắt chăm chú...
 - + Hành vi, cử chỉ: vỗ tay, reo hò...
 - + Giọng nói: vui vẻ, hồ hởi...
- Thái độ của trẻ khi tham gia hoạt động:
 - + Sự tập trung chú ý của trẻ: chăm chú quan sát, lắng nghe GV....
 - + Thời gian chú ý đến đối tượng dài hay ngắn
 - Tính tích cực tham gia hoạt động của trẻ: biểu hiện say sưa tìm hiểu, tham gia hết hoạt động này đến hoạt động khác; vận dụng kinh nghiệm của bản thân vào khám phá đối tượng.

Đặc điểm hứng thú của trẻ MG 3-4 tuổi: Do đặc điểm trẻ 3-4 tuổi còn nhỏ, phạm vi tiếp xúc còn hạn hẹp. Vì vậy, với trẻ mọi sự vật và hiện tượng xung quanh trẻ đều rất mới mẻ, lạ lẫm. Hứng thú của trẻ nảy sinh từ sự hấp dẫn phong phú của môi trường xung quanh trẻ, từ trí tò mò, mong muốn khám phá những điều kì diệu xung quanh chúng. Hứng thú của trẻ không bền vững, nó mang tính cảm tính, dễ xuất hiện nhưng cũng dễ mất đi. Đối với trẻ 3-4 tuổi, các

quá trình tâm lý chủ yếu là không chủ định, bị chi phối mạnh mẽ bởi vô thức, nếu có sự tác động hợp lý thì sự chú ý có thể kéo dài hơn. Trẻ có thể chú ý đến hai đối tượng cùng một lúc.

Trong hoạt động khám phá ĐDGD, nếu trẻ có hiểu biết sâu sắc về đối tượng thì muốn khám phá, tìm hiểu, học cách sử dụng nó theo chức năng giống như người lớn. Đồng thời, chúng cũng biết cách bảo vệ bản thân khỏi những tình huống nguy hiểm trong cuộc sống do một số ĐDGD gây ra.

Khi trẻ có hứng thú khám phá các ĐDGD thì trẻ say mê, tìm tòi, thao tác với các đồ dùng trong các hoạt động ở trường mầm non.

Trong HĐVC, trò chơi đóng vai theo chủ đề của trẻ 3-4 tuổi chủ yếu là mô phỏng lại cuộc sống sinh hoạt gia đình theo kinh nghiệm của trẻ nên sử dụng rất nhiều đồ dùng gia đình để làm phương tiện chơi cho trẻ. Khi trẻ có kỹ năng sử dụng sẽ mở rộng nội dung chơi, chủ đề chơi cho trẻ, thời gian chơi sẽ lâu hơn.

2.1.2. SĐDDGD của trẻ 3-4 tuổi

* Khái niệm “đồ dùng gia đình”

“Đồ dùng gia đình” những vật do con người tạo ra để dùng trong sinh hoạt hàng ngày ở gia đình, nhằm thỏa mãn nhu cầu thiết yếu của con người.

“Sử dụng đồ dùng gia đình” là đem những vật do con người tạo ra để dùng trong sinh hoạt hàng ngày ở gia đình, nhằm thỏa mãn nhu cầu thiết yếu của con người.

* Phân loại đồ dùng gia đình

Trong phạm vi nghiên cứu của đề tài, theo nhu cầu và khả năng SĐDDGD của trẻ 3-4 tuổi có thể tổ chức cho trẻ chơi trong HĐVC thì có thể phân loại đồ dùng gia đình theo công dụng của nó như sau:

+ Đồ dùng để ăn, uống: bát, đĩa, đũa, thìa, cốc, chén, ấm, ca...

+ Đồ dùng nấu ăn: nồi cơm điện, nồi, chảo, bếp, ấm nước, ...

+ Đồ dùng cá nhân: quần, áo, giày, dép, khăn mặt, bàn chải, cốc, ...

+ Đồ dùng giải trí, phương tiện đi lại: ti vi, điện thoại, đài, máy tính,

* Đặc điểm SĐDDGD của trẻ MG 3-4 tuổi

Do đặc điểm lứa tuổi nên trẻ 3- 4 tuổi có thể sử dụng được 1 số đồ dùng thông dụng cần cho sinh hoạt hàng ngày còn 1 số đồ dùng trẻ chưa thể sử dụng được hoặc nó có thể gây ra nguy hiểm cho trẻ. Các đồ dùng trẻ có thể sử dụng được như: quần áo, giày, dép, khăn mặt, bàn chải, kem đánh răng, bát, đũa, thìa, cốc, chén, ca,... thông qua cuộc sống hàng ngày và các hoạt động của trẻ ở trường mầm non.

Về kỹ năng sử dụng các đồ dùng gia đình của trẻ 3-4 tuổi: trẻ đã có kỹ năng nhưng chưa thành thạo, thao tác còn vụng về; số lượng trẻ có kỹ năng không nhiều; trẻ thường sử dụng các đồ dùng quen thuộc

Trẻ sử dụng các đồ dùng theo chức năng, có mục đích, biết tìm kiếm để làm phương tiện chơi, nhưng chưa biết bảo quản các đồ dùng này.

* Những yếu tố ảnh hưởng tới hứng thú SĐDDGD của trẻ MG 3-4 tuổi

- Đặc điểm của đồ dùng gia đình.

+ Phải hấp dẫn trẻ, các đồ dùng đó phải có màu sắc sặc sỡ, hình thù đẹp mắt

+ Các đồ dùng đó phải có sự đa dạng về chủng loại, kích cỡ.

+ Đồ dùng gia đình phải dễ sử dụng thì mới KTHT ở trẻ.

- Cách bố trí các đồ dùng gia đình.

Đồ dùng phải bố trí thuận tiện, dễ quan sát, phù hợp với chủ đề thì trẻ mới phát hiện ra. Và các đồ dùng phải đảm bảo đủ số lượng cho trẻ hoạt động với các loại hình phong phú (về hình dạng, màu sắc, kích thước, chất liệu...), giúp giảm bớt thời gian chờ đợi của trẻ, làm tăng hiệu quả hoạt động cho trẻ.

Các loại đồ dùng trong môi trường hoạt động của trẻ thường xuyên được thay đổi, loại bỏ bớt các đồ dùng hiệu quả thấp, ít gây hứng thú cho trẻ.

- Các biện pháp hướng dẫn của GV: Vai trò của GV trong tổ chức hoạt động chơi chính là người bạn, người chơi cùng trẻ, ban đầu là đóng vai chính, rồi là chơi như một người bạn cạnh trẻ để trẻ quan sát cách cô sử dụng đồ dùng đồ chơi đó. Khi trẻ biết cách sử dụng đồ dùng đó trẻ sẽ hứng thú tham gia chơi lâu hơn. Mặt khác, GV là người tạo môi trường cho trẻ, cung cấp vật liệu, đồ dùng đồ chơi cho trẻ, người động viên khích lệ trẻ kịp thời sẽ tạo cho trẻ thích thú tham gia hơn.

2.1.3. HĐVC và ưu thế của nó đối với việc KTHT SĐDDGD cho trẻ MG 3-4 tuổi

HĐVC của trẻ là hoạt động chủ đạo lứa tuổi MG, trẻ tham gia một cách tự lập, động cơ chơi xuất phát từ hành động chơi, ở đó nó mô phỏng các mối quan hệ giữa con người với tự nhiên và với xã hội nhằm thỏa mãn nhu cầu được chơi của trẻ; được bắt chước làm người lớn; mang lại vui vẻ, tinh thần thoải mái.

Do vốn sống của trẻ 3-4 tuổi còn ít ỏi nên khi tham gia vào HĐVC trẻ thường mô phỏng lại chính cuộc sống gia đình trẻ. Nội dung chơi chủ yếu như bé em, mẹ con, nấu ăn, bán hàng... Đây là một trong những ưu thế mà trẻ có nhiều cơ hội sử dụng các đồ dùng gia đình, nhất là với những đồ dùng trong thực

tế trẻ không được phép sử dụng do nó có thể nguy hiểm với trẻ hoặc kích thích quá lớn.

HDVC là hoạt động mang màu sắc xúc cảm chân thực mạnh mẽ của trẻ. HDVC của trẻ mang tính vô tư, chơi cốt để vui, đã chơi thì phải vui. Chính điều này, mà HDVC có nhiều ưu thế trong việc KTHT sử dụng ĐDGD.

Khi tham gia hoạt động trẻ thường chơi theo nhóm, chơi với bạn, có cơ hội so sánh với bạn để khẳng định khả năng bản thân.

Tiêu chí đánh giá hứng thú SDĐDGD của trẻ:

- Tiêu chí 1: Trẻ chủ động, tự giác SDĐDGD

- Tiêu chí 2: Biểu hiện xúc cảm của trẻ khi sử dụng ĐDGD

- Tiêu chí 3: Thời gian SDĐDGD của trẻ

2.2. Một số biện pháp biện pháp KTHT SDĐDGD cho trẻ MG 3-4 tuổi trong HDVC

a. Biện pháp 1: Xây dựng môi trường chơi thuận tiện, hấp dẫn trẻ 3-4 tuổi

* Mục đích

Khơi gợi trí tò mò, KTHT cho trẻ khám phá, sử dụng các đồ dùng đó, duy trì hứng thú bền vững hơn khi tham gia hoạt động.

* Cách tiến hành

Đề tạo môi trường chơi cho trẻ ở góc gia đình sao cho thuận tiện và hấp dẫn nhằm KTHT sử dụng các đồ dùng đó cần tiến hành theo các bước sau:

Bước 1: Lựa chọn các đồ dùng trong góc chơi gia đình: Yêu cầu lựa chọn các đồ dùng gia đình cho trẻ chơi; Lựa chọn các đồ dùng gia

Bước 2: Bố trí các đồ dùng vào các khu vực chơi: Yêu cầu khi bố trí và tạo không gian cho các khu vực hoạt động; Xác định các khu vực bố trí các đồ dùng; Sơ đồ bố trí

Bước 3: Làm mới môi trường để kích thích trẻ hứng thú SDĐDGD: Đưa thêm các đồ dùng dần dần; Mặt khác GV nên bổ sung đồ dùng đồ chơi theo các tình huống chơi của trẻ; Bổ sung những đồ chơi liên quan đến chủ đề tăng sự hấp dẫn nội dung chơi cho trẻ; Bổ sung thêm các đồ dùng thật phù hợp, an toàn, dễ sử dụng để KTHT

b. Biện pháp 2: Tăng cường sử dụng các tình huống cụ thể nhằm KTHT SDĐDGD cho trẻ

* Mục đích: Bổ sung kiến thức về đồ dùng gia đình cho trẻ qua hoạt động. Tạo sự mong muốn, khám phá đồ dùng ở trẻ. Hướng dẫn trẻ cách SDĐDGD đúng chức năng, đúng cách.

* Cách thực hiện

- Xây dựng các tình huống cụ thể để trẻ chơi

+ Cơ sở để xây dựng các tình huống cho trẻ chơi

+ Yêu cầu khi xây dựng các tình huống

- Cách thức hướng dẫn trẻ sử dụng các tình huống cụ thể trong quá trình tổ chức HDVC:

+ Với các đồ dùng nấu ăn

+ Với đồ dùng ăn uống

+ Với đồ dùng cá nhân

- Tạo ra các tình huống cụ thể để hình thành kỹ năng SD ĐDGD nên trong quá trình trẻ chơi các tình huống có thể xảy ra bất cứ lúc nào và vào bất cứ thời điểm nào của trò chơi trong các mối quan hệ thực và các mối quan hệ chơi của trẻ.

c. Biện pháp 3: Kích thích trẻ tích cực SDĐDGD theo các đề tài hấp dẫn

* Mục đích: Duy trì hứng thú sử dụng các đồ dùng đó ở trẻ lâu hơn. Giúp trẻ sử dụng nhiều loại ĐDGD khác nhau và biết phối hợp sử dụng các đồ dùng trong các trò chơi hấp dẫn. Kích thích trẻ tự lựa chọn các đồ dùng trong quá trình chơi.

* Cách tiến hành

Bước 1: GV lựa chọn các các trò chơi theo đề tài hấp dẫn để kích thích trẻ tích cực sử dụng các đồ dùng gia đình; Yêu cầu của việc lựa chọn trò chơi và nội dung chơi cho trẻ; Xây dựng các đề tài cho trẻ chơi.

Bước 2: Tạo môi trường chơi hấp dẫn cho từng trò chơi: GV lựa chọn các đồ dùng phù hợp với nội dung chơi ở trẻ; GV bày biện, bố trí đồ dùng, đồ chơi, trang trí mảng tường sao cho hấp dẫn, thuận tiện.

Bước 3: Tổ chức cho trẻ chơi theo các đề tài đã chọn: Trước khi chơi: Đàm thoại với trẻ về chủ đề định tiến hành; Trong khi chơi: Cho trẻ chơi, GV quan sát giúp đỡ khi cần thiết; Sau khi chơi: Kết thúc

3. Kết luận

Hứng thú là thái độ đặc biệt của cá nhân đối với các sự vật, hiện tượng tồn tại trong thế giới xung quanh khi chúng tác động, gây hấp dẫn với chúng và buộc trẻ phải hành động tích cực nhằm thỏa mãn nhu cầu, đem lại sự khoái cảm, mang ý nghĩa với cuộc sống thực của trẻ trong quá trình hoạt động. HDVC có nhiều ưu thế cho việc KTHT SDĐDGD cho trẻ.

Tài liệu tham khảo

1. Hoàng Thị Phương (2013). *Giáo trình Li luận và phương pháp hướng dẫn trẻ làm quen với môi trường xung quanh*. NXB ĐHSP.

2. Nguyễn Ánh Tuyết, Nguyễn Như Mai, Đinh Thị Kim Thoa (2007). *Tâm lý học trẻ em lứa tuổi mầm non*. NXB ĐHSP.

3. Đinh Văn Vang (2009). *Giáo trình tổ chức HDVC cho trẻ mầm non (Dành cho hệ Cao đẳng sư phạm mầm non)*. NXB Giáo dục